

злочинця, фізичний опис особи для впізнання та попередні оперативні дані кримінальної активності.

Висновок. Техніка географічного профілювання дозволяє спростити обробку інформаційного потоку, з яким стикаються поліцейські підрозділи під час розслідування серійних злочинів, а також оптимізувати оперативно-розшукову тактику пошуку злочинця: звузити коло підозрюваних за рахунок зіставлення переліку підозрюваних й осіб, які перебувають у високопрофільній зоні; силами поліції організувати в цій зоні інтенсивне патрулювання в години найбільш ймовірного скоєння злочину; активізувати на зазначеній території систему громадського інформування тощо.

В умовах системного та неухильного впровадження в діяльність Національної поліції України моделі ILP (Intelligence-Led Policing – поліцейська діяльність, керована розвідкою), географічне профілювання стає однією із сучасних та пріоритетних допоміжних технік, що має використовуватися під час розслідування серійних злочинів. Географічне профілювання надає можливість поліцейським підрозділам в умовах обмежених людських, матеріальних та часових ресурсів встановити, розшукати та здійснити швидке затримання серійного злочинця, тим сам у майбутньому зменшивши ймовірну й потенційну кількість потерпілих.

Список бібліографічних посилань

1. Rossmo D. Geographical Profiling: Target Pattern of Serial Murderers. Unpublished dissertation. Vancouver, 1995.
2. Rossmo D. Geographic profiling // Offender Profiling: Theory, Research and Practice / Jackson J. L., Bekerian D. A. (Eds.). Chichester, UK, 1997.
3. Rossmo D. K., Velarde L. Geographic profiling analysis: Principles, methods, and applications / S. Chainey & S. Thompson (Eds.) // Crime mapping case studies: Practice and research, 2008.

Одержано 31.10.2017

УДК 21.39:351:74(075)

Іван Федорович ХАРАБЕРЮШ,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права та публічного адміністрування
Маріупольського державного університету*

ОПЕРАТИВНА ТЕХНІКА ЯК КАТЕГОРІЯ НАУКИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відомо, що система теорії оперативно-розшукової діяльності може бути представлена чотирма взаємопов'язаними розділами:

1. Загальна теорія оперативно-розшукової діяльності.
2. Оперативно-розшукова тактика.

3. Оперативно-розшукова методика.

4. Оперативна техніка.

Однією з проблем, ми вважаємо, є недостатнє визначення оперативної техніки як розділу науки оперативно-розшукової діяльності, виділення її поняття, системи та завдання.

Як самостійний розділ теорії ОРД категорія «оперативна техніка» має декілька значень, таких як: розділ науки; вид діяльності відповідних суб'єктів щодо застосування оперативно-технічних засобів для вирішення завдань ОРД та кримінального процесу; розділ дисциплін «Спеціальна техніка ОВС» [1] та «Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності» [2].

З іншого боку оперативна техніка є складовою більш широкого поняття «спеціальна техніка» взагалі та «спеціальна техніка правоохоронних органів» зокрема. В наших попередніх дослідженнях [3] ми дійшли висновку, що систему спеціальної техніки правоохоронних органів як галузі науки складають: криміналістична техніка, оперативна техніка, організаційна техніка, охоронна техніка. Таким чином, оперативна техніка – це спеціальна техніка, яка використовується в оперативно-розшуковій діяльності.

Оперативна техніка як розділ теорії оперативно-розшукової діяльності та складова спеціальної техніки правоохоронних органів – це сукупність наукових положень і рекомендацій щодо застосування технічних, програмно-технічних, програмних засобів, речовин, інформаційних систем та природничо-наукових і спеціальних методів їх використання під час проведення оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) та негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД).

Оперативна техніка складається з елементів, що утворюють її систему, до якої входять загальні положення та галузі оперативної техніки. Загальні положення визначають основні поняття, завдання оперативної техніки, загальну характеристику оперативно-технічних засобів, прийомів і способів їх застосування, правової регламентації при проведенні ОРЗ та НСРД, значення отриманих результатів для розслідування, попередження та припинення злочинів.

Галузі оперативної техніки складаються з теоретичних положень і відповідних конкретних оперативно-технічних засобів, прийомів і способів їх застосування. Ми, підтримуючи думки певного кола вчених та фахівців [4–7], поділяємо галузі оперативної техніки за критерієм оперативно-технічного спрямування на: технічні засоби гласного отримання інформації, технічні засоби негласного отримання інформації та засоби забезпечення оперативно-розшукових заходів.

В якості технічних засобів негласного отримання інформації можуть бути засоби: загального застосування (пристосовані), загального

застосування з незначною доробкою (модифіковані) і спеціально розроблені (унікальні). Це також можуть бути програмні або програмно-технічні засоби, запрограмовані для цієї мети, та автоматизовані системи.

Завдання оперативної техніки як розділу науки впливають із завдань оперативно-розшукової діяльності. Ми вважаємо, що їх доцільно поділити на загальні та спеціальні. Загальні полягають в науково-технічному забезпеченні практики, сприянні розробленими оперативно-технічними засобами та методами оперативним підрозділам правоохоронних органів в їх роботі щодо пошуку та фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та організованих груп, отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства та держави.

Спеціальними завданнями, на нашу думку, слід вважати:

- дослідження об'єктивних закономірностей, що становлять предмет ОРД і стосуються оперативної техніки (створення теоретичної бази для прикладних розробок);
- розроблення нових та удосконалення існуючих оперативно-технічних засобів і методів їх використання. Особливу увагу, ми вважаємо, необхідно приділити розробленню спеціальних програм, інтелектуальних систем для аналітичного супроводження ОРД, спеціальних систем для проведення оперативно-розшукових заходів, новітніх методів ОРД, які ґрунтуються на використанні сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій тощо;
- узагальнення досвіду правоохоронних органів розвинених країн щодо розробки та застосування технічних засобів;
- узагальнення практики використання оперативної техніки оперативними підрозділами правоохоронних органів.

Список бібліографічних посилань

1. Хараберюш І. Ф. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ. Загальна частина : навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. Донецьк : Донецьк. юрид. ін-т МВС України, 2013. 284 с.
2. Хараберюш І. Ф. Спеціальна техніка в правоохоронній діяльності : навч. посіб. Маріуполь : МарДУ, 2017. 311 с.
3. Хараберюш І. Ф. Протидія злочинності засобами спеціальної техніки: концептуальний підхід : монографія. Донецьк : Ноулідж, 2011. 362 с.
4. Крылов В. В. Информационные компьютерные преступления. М. : Инфра-М, 1997. 285 с.
5. Берзин П. С. Уголовная ответственность за незаконное использование специальных технических средств негласного получения информации // Центр исследования проблем компьютерной преступности : сайт. URL: <http://www.crime-research.org/library/Berzin17.htm> (дата звернення: 22.10.2017).

6. Бегишев И. Р. Проблемы уголовной ответственности за обращение со специальными техническими средствами, предназначенными для негласного получения информации. *Следователь*. 2010. № 5 (145). С. 2–4.

7. Ванчаков Н. Б., Деренчук А. С., Щербак С. И. Специальная техника органов внутренних дел : учеб. пособие. М. : ЦИИНМОКП МВД России, 2000. 84 с.

Одержано 10.11.2017

УДК 343.13

Олександр Леонідович ХРИСТОВ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування системи органів внутрішніх справ України одним із своїх завдань, передбачає налагодження стосунків Національної поліції з громадськістю, та забезпечення їх партнерської діяльності [1].

Розроблення нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 обумовлено змінами основних тенденцій розвитку громадянського суспільства, зростанням його ролі в різноманітних сферах – від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання волонтерської допомоги, зокрема правоохоронним органам та ін. [2].

Однак, здійснення заходів, передбачених Стратегією повинна здійснюватися із переосмисленням існуючої моделі участі громадськості в правоохоронній сфері, у тому числі під час здійснення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД).

У зв'язку з цим потребують вирішення чимало питань, пов'язаних із визначенням: поняття «громадськість» та її ролі в ОРД; ознаки громадськості, як сили ОРД; соціальний і правовий статус громадськості під час здійснення ОРД; форми залучення громадськості до ОРД; процесуальний статус представників громадськості у кримінальному провадженні та ін.

Окремої уваги потребує питання можливості використання (залучення) громадськості до виконання завдань оперативних підрозділів, що обумовлює з'ясування шляхів використання громадськості в ОРД.

Так, автори підручника «Оперативно-розыскная деятельность» зазначають, що особи, які залучаються до ОРД класифікуються на тих, хто сприяє тільки негласно (агент), тільки гласно (довірена особа, дружинник та ін.) і в змішаній формі (спеціаліст, перекладач та ін.) [3].